

Kommunaludvalget
Folketinget
Christiansborg
1240 København K.

24. februar 2006

Stadig brug for justeringer i udligningen på det sociale område

Ifølge pressen ser forhandlingerne om udligningsreformen ud til at blive en model med større udligning fra kommunerne omkring hovedstaden til de noget fattigere landkommuner (den såkaldte "model 3").

Alt andet lige gør "model 3" de fattigere kommuner mere robuste rent økonomisk end i dag og dermed bedre rustede til at overtage den fulde finansiering af det specialiserede socialområde fra den 1/1 2007.

Medsendte notat af 24. februar fra den socialfaglige branche i Det Kommunale Kartel dokumenterer imidlertid, at mange af de kommuner, som overtager de højeste sociale udgifter fra amterne samlet set også taber på udlignings- og opgaverreformen.

Der er således fortsat behov for en del justeringer i det forlig om udligningsreformen, der ser ud til at tegne sig for at undgå unødige besparelser på det specialiserede socialområde især hos de kommuner, som overtager høje sociale merudgifter.

Notatet beskriver behovet for væsentlige justeringer af grænserne i refusionsordningen og en række justeringer af de sociale behovskriterier.

Med venlig hilsen

Henning Breinholt

Formand for den socialfaglige branche i Det Kommunale Kartel

Den socialfaglige branche i det Kommunale Kartel består af Socialpædagogernes Landsforbund, HK/Kommunal og Dansk Socialrådgiverforening

24. feb. 2006

Stadig brug for justeringer i udligningen på det sociale område

Ifølge pressen tegner der sig et forlig om udligningsreformen som ligger tæt op ad den såkaldte "model 3" i Finansieringsudvalgets rapport fra december 2005. Den model indebærer en større udligning fra kommunerne omkring hovedstaden til de noget fattigere landkommuner end i dag.

Alt andet lige gør "model 3" de fattigere kommuner mere robuste rent økonomisk end i dag og dermed bedre rustede til at overtage den fulde finansiering af det specialiserede socialområde fra den 1/1 2007. Dette er i sig selv positivt, da det sandsynligvis vil betyde, at de svageste kommuner ikke bliver tvunget til at skære i den sociale indsats.

Det er også positivt, at der i udligningsordningen nu er indarbejdet en række nye og mere nuancerede sociale kriterier end tidligere, bl.a. som foreslået af den socialfaglige branche i Det Kommunale Kartel (f.eks. handicappede ol.).

Men kriterierne er ikke dækkende nok. Reformen medfører ikke, at de kommuner, som overtager de fleste af de sociale udgifter også bliver mest økonomisk kompenseret.

Mange af de kommuner, som overtager de fleste sociale udgifter fra amterne taber samlet set på udlignings- og opgaverreformen.

Der er således fortsat behov for en del justeringer i det forlig, der ser ud til at tegne sig for at undgå unødige besparelser på det specialiserede socialområde især hos de kommuner, som overtager høje sociale merudgifter.

- Først og fremmest er der behov for justeringer af de sociale behovskriterier. Der kan også ske justeringer af grænserne i refusionsordningen¹.

¹ Refusionsordningen (§176 i Lov om Social Service) betales fuldt ud af kommunerne og administreres af staten. Den endelige fastlæggelse af refusionsordningen skal ske i tilknytning til fastlæggelsen af ændringerne i tilskuds- og udligningssystemet, jf. s 37 i Finansieringsudvalgets rapport (dec. 2005).

Mange af de kommuner som taber på udlignings- og opgavereformen får høje merudgifter til det specialiserede socialområde

Når man ser på de 20 kommuner, som får flest merudgifter på det specialiserede socialområde², er 11 af dem kommuner, som samtidig **taber** økonomisk på udlignings- og opgavereformen³. Se bilag 1.

For disse kommuner - som både taber på reformen og får store merudgifter på det specialiserede socialområde - vil den mest nærliggende vej til at skabe balance i budgetterne være at skære i den sociale service til deres borgere.

Derfor bør der udlignes i højere grad på de sociale kriterier, så de afspejler kommunernes faktiske sociale udgifter. Man kan f.eks. inddrage antallet af sociale sager efter de kapitler i Serviceloven, der drejer sig om særlig bistand til børn og unge og til voksne med vidtgående funktionsnedsættelser eller særlige sociale problemer⁴. Man kan også justere den kommunale refusionsordning, således at grænserne rykkes ned og dækker mere for den enkelte kommune.

Refusionsordningens beløbsgrænser skal være lavere – så ordningen dækker mere

Den mellemkommunale refusionsordning⁵ dækker ikke særlig meget: Kommunerne overtager sociale udgifter på knap 7 mia.kr., men ordningen dækker kun 200 mio.kr., når den er fuldt indfaset!

Botilbud til handicappede er et af de største udgiftsområder for amterne i dag, som kommunerne overtager den fulde finansiering af. Den gennemsnitlige udgift pr. bruger af botilbud til handicappede er på landsplan godt 500.000 kr. Kun en syvendedel af brugerne ligger over udgiften på 800.000, som giver kommunerne andel i refusionsordningen (se bilag 2).

De fleste af de dyre botilbud ligger omkring 900.000 kr. Kommunerne vil kun få refunderet omkring 25.000 kr. over den mellemkommunale refusionsordning for hvert af disse tilbud.

Assens er en af de kommuner, der får flest merudgifter pr. indbygger på socialområdet på grund af kommunalreformen.⁶ Samlet set overtager Assens Kommune amtslige sociale udgifter på 74 mio.kr. Men refusionsordningen giver kun 425.000 kr. til kommunen, når ordningen er fuldt indfaset.⁷ Det er udtryk for at refusionsordningens

² Merudgifterne omfatter de "nye" udgifter, som kommunerne overtager fra amterne på det specialiserede socialområde (dvs. børn og unge, handicappede og særligt socialt udsatte med botilbud).

³ Følgende kommuner får de største sociale merudgifter og taber samtidig på udlignings- og opgavereformen som helhed: Ballerup, Herlev, Sorø, Fredensborg, Assens, København, Herning, Rødovre, Brøndby, Kalundborg og Billund.

⁴ F.eks. hjælp efter kapitlerne 7, 8, 9a, 16, 17, 18 og 19 samt § 77)

⁵ Ordningen benævnes i Finansieringsudvalgets rapport som en statslig refusionsordning, men det er kommunerne, som betaler til refusionen og ordningen skal derfor betragtes som en mellemkommunal refusionsordning uden statslige omkostninger.

⁶ Ishøj er den kommune som overtager flest sociale udgifter pr. indbygger. Kommunen overtager 43 mio.kr. i merudgifter, men får det første år dækket 13 mio.kr. over refusionsordningen, men når ordningen er helt indfaset får kommunen kun 3 mio.kr.

⁷ Samtidig "taber" Assens Kommune rent økonomisk på den samlede opgave- og udligningsreform.

beløbsgrænser er alt for lave, så de ikke dækker særlig meget af de merudgifter der kommer.

- Den mellemkommunale refusion bør træde i kraft ved en betydelig lavere beløbsgrænse end foreslået, eksempelvis allerede ved 500.000-600.000 kr. (regeringens forslag er 800.000 kr.) og bør starte med en højere refusionsprocent end de foreslåede 25 procent (f.eks. 40 eller 50 procent). Ellers vil mange af de kommuner, som får høje sociale udgifter være tvunget til at skære i den sociale service.

Amternes realvækst på socialområdet skal fordeles til kommunerne

Det er usikkert, hvordan og i hvilket omfang den realvækst, der er på socialområdet fra 2004-2006 vil blive fordelt, og om den vil blive fordelt til kommunerne. Eksempelvis var der i amternes økonomiaftale for 2006 ikke aftalt nogen realvækst på det specialiserede socialområde. Hvad hvis amterne alligevel i 2006-budgetterne har fundet penge til en realvækst på området - vil de ekstra penge også blive overført til det specialiserede socialområde i kommunerne? Spørgsmålet skal drøftes i forbindelse med økonomiforhandlingerne i foråret 2006.

- Det bør sikres, at den reelle realvækst der er på socialområdet til og med 2006 fordeles til kommunerne, evt. i form af en efterregulering.

BILAG 1: Top 20 over de kommuner med de største sociale merudgifter per indbygger (dvs. de sociale udgifter som kommunerne overtager fra amterne)

Mio. kr., 2005-priser	Sociale merudgifter, mio. kr.	Sociale merudgifter pr. indbygger, kr.	Samlet ændring som følge af opgave- og udligningsreform i "model 3" (ændring i beskatningsniveau) (+ = tab!!)
Ishøj	45,8	2.216	-0,16
Lolland	109,5	2.214	-0,14
Ballerup	103,4	2.211	2,77
Herlev	50,8	1.870	0,19
Sorø	52,7	1.860	0,99
Brønderslev-Dronninglund	65,6	1.857	-0,28
Fredensborg	72,4	1.848	0,7
Langeland	25,6	1.800	-1,82
Assens	74,1	1.799	0,59
Odsherred	58,7	1.793	-0,01
Bornholm	77	1.776	-0,89
Albertslund	49,5	1.759	-0,41
København	876,1	1.744	0,15
Herning	143,6	1.731	0,15
Rødovre	62,3	1.716	0,17
Esbjerg	197,5	1.711	-0,38
Faxe	58,1	1.693	-0,06
Brøndby	58,3	1.689	0,29
Kalundborg	81,7	1.678	0,53
Billund	43,7	1.676	0,48
Gennemsnitlige merudgifter på landsplan (i alt)		1.503	

Kilde: Beregninger fra Finansieringsudvalgets rapport (model 3) og egne beregninger. Anm: Beregningerne af de gennemsnitlige merudgifter pr. indbygger er foretaget ud fra bilag 6.1 i Finansieringsudvalgets rapport (dec. 2005). Merudgifterne omfatter de udgifter, som kommunerne overtager fra amterne på det specialiserede socialområde (dvs. børn og unge, handicappede og særligt socialt udsatte med botilbud).

BILAG 2: Botilbud til handicappede (§§92-93) – Grundtakst. 1000 kr. Alle amter

Udgiftsinterval 1.000 kr.	Brugere i intervallet	De samlede udgifter til brugerne i intervallet	Amtets faktiske udgifter til brugerne
0 -300,3	565	102.273	540
300,3 -350	496	141.966	9.203
350 -400	719	257.739	41.103
400 -450	939	370.808	96.615
450 -500	914	409.035	122.941
500 -550	895	431.763	142.831
550 -600	603	337.703	147.779
600 -650	710	420.891	205.846
650 -700	533	328.318	137.428
700 -800	506	308.775	148.025
800 -900	806	574.552	303.320
900 -1000	243	173.787	101.648
1000 -	245	285.418	202.883
Hele området	8.174	4.143.026	1.660.162